

BİLGİ NOTU:

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ 14. TARAFLAR KONFERANSI (COP 14) 01-12 Aralık 2008 POZNAN – POLONYA

BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (BMİDÇS) 14. Taraflar Konferansı (COP14) ve Kyoto Protokolü'nün 4. Taraflar Buluşması (COP/MOP4), 01-12 Aralık 2008 tarihleri arasında Polonya'nın Poznan kentinde gerçekleştirilmiştir.

Konferansa toplam 10.000 civarında uzman , kamu görevlisi, özel şirket, sivil toplum örgütü, uluslararası organizasyon ve medya temsilcisi katılmıştır.

Türkiye, Çevre ve Orman Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Hasan Z. SARIKAYA'nın heyet başkanlığında, Çevre ve Orman Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğünden; genel müdür, genel müdür yardımcısı, daire başkanı, şube müdürü, uzman ve mühendislerin yanısıra İstanbul Teknik Üniversitesi, TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi temsilcilerinden olmak üzere toplam 35 kişi ile katılım sağlamıştır. Ayrıca, iş dünyasını temsilen TUSİAD ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye Temsilciliği de katılım sağlamıştır. Türkiye, bu Konferansta şimdiye kadarki en güçlü bir heyeti ile temsil edilmiştir. Türkiye Delegasyonunun kalabalık bir grup ile tüm toplantılara aktif katılım sağlaması BMİDÇS Sekreteryaasının ve diğer ülke delegasyonlarının dikkatini çekmiş ve takdirini toplamıştır.

Konferansın Kapsamı:

01-12 Aralık 2008 tarihleri arasındaki 2 hafta boyunca; COP14 (BMİDÇS), COP/MOP4 (KP), 2 adet yardımcı organ (SBI, SBSTA29), AWG-LCA (BMİDÇS) ve AWG-KP (KP) olmak üzere 6 ana başlıkta paralel toplantılar yapılmış ve bu toplantılarda ülkemiz adına bildirimler yapılmıştır. Konferansın resmi gündemi içerisinde; teknoloji transferi için yeni bir fon ya da yapının oluşturulması, ormansızlaşmanın engellenerek salımların azaltılması (REDD), tüm yeni emisyon azatım yöntemleri, nükleer enerji projelerinin karbon ticareti kapsamına alınması, 2012 sonrasında yükümlülük alacak ülkeler arasında genişleme ve farklılaşma için yöntemler belirlenmesi, Uyum Fonu'nun mali kaynaklarının artırılması gibi konular ele alınmıştır. Bu resmi gündemlere ilave olarak, tüm dünyadan pek çok katılımcıyı bir araya getiren karbon ticareti, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği, kalkınma ve iklim, yeni teknolojiler ve ormancılık gibi konularda yan etkinlikler düzenlenmiştir. Orman Genel Müdürlüğümüz tarafından da Dünya Ormancılık Günü kapsamında bir yan etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Konferansta Türk Delegasyonunun Etkinliği:

Türk Delegasyonu konferans öncesinde tüm hazırlıklarını tamamlayarak toplantıya katılım sağlamıştır. **Ortak Vizyon ve Genel Koordinasyon** Konularında Dışişleri Bakanlığı ve Çevre ve Orman Bakanlığı, **Azaltım** konusunda; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve

Sanayi Ticaret Bakanlığı, **Adaptasyon** konusunda; Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, **Finansman** konusunda; Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, İklim değişikliğinin **sağlık** üzerine etkileri konusunda; Sağlık Bakanlığı, **Teknoloji transferi** konusunda; yine Enerji ve Tabii kaynaklar Bakanlığı ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, **Ormancılık** konusunda ise Orman Genel Müdürlüğü ilgili toplantılara aktif katılım sağlamışlardır.

Ayrıca; Konferansın son iki gününe (11-12 Aralık) ülkelerin bakan, müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi ve genel müdür düzeyinde üst düzey temsilcileri katılım sağlayarak üst düzey oturum ve bir yuvarlak masa toplantısı ve gerçekleştirilmiştir.

Üst düzeyli oturumda Türk Heyeti Başkanı Çevre ve Orman Bakanlığı Müsteşarı Prof Dr. Hasan Z. SARIKAYA tarafından yapılan konuşmada; insanlığın şimdiye kadar karşılaştığı en büyük sorunlardan birisi olan iklim değişikliğinin acil küresel bir çözüm gerektirdiği belirtilerek, bunun tek başına çevresel bir husus olmaktan çok bir sürdürülebilir kalkınma olgusu olduğu, Türkiye'nin Sözleşmeye taraf olma süreci ve Sözleşmenin eklerindeki konumundan bahsedilerek, Sözleşmenin yükümlülüklerini yerine getirmek için, ülkemizin ekonomik ve sosyal koşullarıyla uyumlu olarak çok önemli faaliyetler gerçekleştirdiği, Türkiye'nin ileriki dönemlerde de bu faaliyetlerine devam edeceğinin ve düşük karbon teknolojilerine geçişte önemli adımlar atılacağına altı çizilmiştir. Ayrıca konuşmada; 2012 sonrasını şekillendirecek yeni anlaşma metninin tüm ülkeleri sürece katacak adil ve eşit bir düzen oluşturması gerektiği vurgulanmıştır. Yuvarlak Masa toplantısına da katılım sağlayan Prof. Dr. Hasan Z. SARIKAYA Türkiye'nin 2012 sonrası iklim rejimine ilişkin vizyonunu anlatmıştır.

Konferansın Sonuçları :

Sözleşme ve Protokol altında yürütülen çalışma grubu toplantıları sonucunda önemli başlıklar altında aşağıdaki gelişmeler sağlanmıştır.

1- **AWG-LCA:** AWGLCA Başkanı tarafından, Taraflar arasındaki müzakereleri kolaylaştırmaya yönelik iki adet belge hazırlanacaktır. Bu belgelerden biri, 5. Oturumda dikkate alınmak üzere, Tarafların şimdiye kadar yaptığı bildirimler ve 6 Şubat 2009 tarihine kadar yapılacak ilave bildirimler ışığında, fikir birliğine varılabilecek hususlar ve fikir ayrılıkları ile eksiklikleri gidermeye yönelik hususları kapsayacaktır. Diğer belge ise, Haziran 2009'daki 6. Oturumda dikkate alınmak üzere, 5. Oturum tutanakları ile Tarafların 24 Nisan 2009 tarihine kadar yapacakları bildirimler ışığında hazırlanacak müzakere metni olacaktır. 2009 yılı için toplam 8 hafta olacak şekilde 4 oturum planlanmış olup, ilave oturum ihtiyacı göz önünde bulundurulacaktır. Ayrıca, yürütülen çalışmalara ilişkin özet bir ilerleme raporu hazırlanarak, Taraflar Konferansına sunulmuştur. Bu raporda, 2009 yılında tam müzakere pozisyonuna geçilecek olup, Tarafların yeni anlaşmanın içeriğine ve formatına yönelik bildirimler yapılması talep edilmiştir.

2- **AWG-KP:** Kyoto Protokolü'nün 2. döneminde Protokole taraf Ek-1 ülkelerinin taahhütlerinin sayısallaştırılmış emisyon azaltım ve sınırlama hedefleri şeklinde olmasına, Ek-1 ülkeleri tarafından yapılmış sera gazı emisyon azaltımlarının miktarının belirlenmesine, azaltım potansiyellerinin, etkinliğinin, verimliliğin, maliyet ve mevcut ve gelecekteki politika

ve önlemlerin yararlarını ve Ek-1 ülkelerinin tasarrufundaki teknolojilerin analizi ile farklı ulusal koşullara göre uygun sorumluluklar belirlenmesine, emisyon ticareti ve proje temelli mekanizmaların ulusal faaliyetlere destek olacak şekilde Ek-1 ülkeleri tarafından kullanılmaya devam edilmesine, AWG-KP'nin bir sonraki oturumundan önce tarafların sayısallaştırılmış sera gazı azaltım ve sınırlandırma hedeflerine ilişkin bilgileri göndermelerine karar verilmiştir. Taraflardan, 6 Şubat 2009 tarihine kadar 2012 sonrası için emisyon ticareti ve proje temelli mekanizmalarına, 15 Şubat 2009'a kadar ise arazi kullanımı değişikliği ve ormancılık faaliyetlerine ilişkin bildirimlerin yapılması istenmiştir.

Ayrıca, Ek-1 ülkelerinin Kyoto Protokolü hedeflerine ulaşmak için uyguladıkları politika, önlem ve metodolojilerinin potansiyel çevresel, ekonomik ve sosyal sonuçlarına ilişkin detaylı çalışmaların yapılması ve 2009 yılında bu konuda bir çalıştay yapılmasına karar verilmiştir. 2009 yılı içerisinde bu konuda ülkelere görüşler istenmiştir.

Diğer taraftan, 2009 yılı çalışma programı oluşturulmuştur. 2009 yılı içerisinde ihtiyaç duyulması halinde fazladan bir oturumun gerçekleştirilebileceği de belirtilmiştir. Çalışma programına göre 2009 yılı, Kyoto Protokolü altındaki yükümlülüklerin belirlenmesine yönelik esas müzakere yılı olacaktır.

AWGKP altında, atmosferdeki kritik sera gazı derişiminin aşılmaması için Sözleşmenin Ek-1 listesinde yer alan ülkelerin sera gazı azaltım potansiyellerini konu alan bir çalıştay yapılmıştır. Bu çalıştayda sunum yapan ülkeler genel anlamda mevcut politika ve önlemler ile başarıya ulaşamayacağını vurgulamışlar ve ilave politika ve önlemler alınması hususunda işbirliğine devam edilmesine karar verilmiştir.

3- Kyoto Protokolünün II. Gözden Geçirilmesi: Toplantının gündeminde yer alan; “Kyoto Protokolünün EK-B listesi altında, ülkelerin emisyon hedefleri almaları için prosedürlerin kolaylaştırılması”, “Adaptasyon Fonu için Ortak Uygulama Mekanizması (OUM) ve Emisyon Ticareti Sistemi (ETS gelirlerinin paylaşımının dahil edilmesi)”, “Temiz Kalkınma Mekanizmasının (TKM) idari yönden ve TKM projelerinin bölgesel dağıtım açısından iyileştirilmesi” gibi önemli konular görüşülmüştür.

Ancak; görüşülen konulara ilişkin “detaylı bir gözden geçirme” üzerinde anlaşma sağlanamamıştır. Gelişmekte olan ülkeler, Protokolün Gözden Geçirme sürecinin Poznan' da tamamlanmasını savunurken, gelişmiş ülkeler Protokol ile ilgili bazı konuların tartışılmaya devam edilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Adaptasyon Fonu için OUM ve ETS gelirlerinin paylaşımının dahil edilmesi konusunda da, Tarafların tüm çabalarına rağmen anlaşma sağlanamaması hayal kırıklığı yaratmıştır. Bununla birlikte; Kyoto Protokolü Esneklik Mekanizmalarını amacı, etkinliği ve işlevselliğine ilişkin “Uzmanlar Grubu” tarafından hazırlanan metin üzerinde, Tarafların anlaşması toplantının en önemli çıktısı olmuştur.

4- SBI: Sözleşmenin mali mekanizmalarının 4. gözden geçirilmesi başlığı altında, gelişmiş ülkelerin ve GEF'e finansal katkı yapan diğer ülkelerin fonun tekrar yenilenmesini Kaynak Tahsis Çerçevesinin (RAF) ara gözden geçirme sonuçlarını göz önünde alarak yapmaları talep edilmiştir. Ayrıca GEF'den, RAF'ın uygulaması ve ortak finansman konularında gelişmekte olan ülkeler tarafından dile getirilen sorunların çözülmesi, gelişmekte olan ülkelerin kaynaklara erişiminin kolaylaştırılması, uygulayıcı kuruluşların işlevlerini COP güdümünde daha etkin ve şeffaf şekilde yerine getirmeleri için teşvik edilmeleri istenmiştir.

5-**SBSTA** : Poznań Teknoloji Transferi Stratejik Programı” oluşturulmuş ve program altında proje çalışmalarının hemen başlatılması, gelişmekte olan ülkelerin teknoloji ihtiyaçlarının belirlenmesi için bu ülkelerde kapasite geliştirme faaliyetlerine başlanması ve programın uzun dönemli uygulanması için GEF’in teknoloji transferi faaliyetlerinin, özel sektörün yatırımlarının teşviki ve yenilikçi proje geliştirilmesi konularındaki sorunların giderilmesine yönelik karar alınmıştır.

6 - **Müzakere Grubu Kurulması:** Bu konferans da AB ve diğer ülkeler ile ikili görüşmeler yapılmıştır. Bu çerçevede; Poznan toplantılarının ülkemiz açısından en önemli sonuçlarından birisi de; tüm çalışmaların müzakere grupları ile yürütüldüğü ve geleceğe dönük iklim rejiminin müzakere grupları aracılığı ile belirlendiği toplantılarda Türkiye ve Hırvatistan’ın eskiden kurulan ve tüm üyelerinin Avrupa Birliğine tam üye olmaları sebebiyle sayısı eksilen “Central Grup”u tekrar canlandırmaları ve bu grup çatısı altında birleşmeleridir. İlk etapta Türkiye ve Hırvatistan`ın katılımı ile canlandırılan Central Gruba ilerleyen zamanda bizim gibi AB vizyonunda olan ve geleceğini Avrupa Birliğinde gören Bosna Hersek, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan`ın da katılımı beklenmektedir. Bu bağlamda AB Troykası ile yapılan görüşmede de gelecekteki iklim rejiminin şekillendirilmesinde ülkelerarası diyalogların önemli olduğu, ortak müzakere grubu oluşturulmasının kendileri tarafından desteklenebileceğini bu bağlamda da her türlü yardıma hazır oldukları vurgulamıştır.